

ADRIAN PINTEA:

„Sunt mult mai norocos decât mulți oameni din lume“

Domnule Adrian Pinte, cum simțiți acea înstrăinare de sine care destructurează eul actorului prin identificarea cu personajele? Cum vă regăsiți individualitatea în culise? Aveți garanția asta?

■ Da, am garanția asta pentru că eu cred că niciodată nu se întâmplă (și, dacă se întâmplă, asta ține de domeniul patologicului) ca un profesionist real, autentic să se afle în pericolul de a-și pierde personalitatea proprie și de a se „difuza“ într-un personaj, oricât de atractiv ar fi acesta sau de special. Întrebarea se referă mai ales la rolurile care presupun dezechilibrul psihic. Mie mi s-a întâmplat să trec pe lângă această capcană în **Henric IV** de Pirandello, în film („Pădureanca“) și sunt pasibil de alunecări „de teren“ psihice când mă duc la Craiova pentru **Hamlet**. Repet: nu cred că acest fenomen poate să se întâmple unui profesionist. Dacă i se întâmplă să se piardă în personaj, ori nu e un profesionist desăvârșit, ori are alte necazuri. Însă această profesie este una de cursă lungă, de rezistență, și e mult mai sportivă decât se crede.

Mergeți spre personaje sau aduceți personajele la dumneavoastră?

■ Cele două atitudini înseamnă două feluri de teatru, cel puțin. Cred că se întâmplă și așa, și așa. Depinde de personaj. Atunci când personajul este extrem de bine conturat, cum se întâmplă în literatura dramatică de calitate, probabil că e nevoie de un efort conștient și apreciabil de a te duce tu înspre el, mai ales dacă el are date foarte bine fixate în memoria colectivă. Dar cred că e mai indicat – și, mai ales, interesant pentru spectator – să aduci personajul spre tine, pentru că altfel nu s-ar explica de ce spectatorul

de teatru se duce să vadă **Hamlet** jucat de X și de Y; în mod cert nu se duce să „citească“ piesa **Hamlet**, asta o poate face și la bibliotecă. Îl interesează textul în interpretarea unui actor anume, sau într-o viziune regizorală anume, așadar o persoană anume.

Cât îl costă tracul pe un actor? Ca pedagog, credeți că cei care se orientează spre această profesie o fac pentru a-și domina slăbiciunile sau un eventual „eșec metafizic“?

■ Sunt două întrebări aici. Tracul e o condiție pe care trebuie s-o suporte și sportivii de mare performanță. Nu cred că Laura Badea (sunt total îndrăgostit de performanța ei la scrimă și o respect foarte mult pentru asta) are mai puțin trac decât am eu la premiera cu **Hamlet**. E un alt tip de trac, dar tot... trac. Iată că similitudinea cu sportul se manifestă și aici. Tracul există, evident, și ține de un simț al responsabilității realist, dar și de un bagaj de inhibiții pe care-l avem cu toții, actoria fiind, ca și sportul de performanță, o meserie **de vitrină**, în care și succesul, și eșecul au loc la vedere. Nu e ceva obișnuit, adică nu e o situație comună aceea a unui om care stă singur în fața

mai multor oameni și trebuie să le comunice ceva. Trac au și profesorii la catedră, e o chestiune care ține de comunicarea dintre oameni și care cu greu poate fi depășită. Pentru asta, da, trebuie efort, autocontrol.

Înțeleg că și dumneavoastră ați fost în situația asta. Cum ați depășit-o?

■ Da, de foarte multe ori, dar am încercat să-mi controlez reacțiile și să împrumut o detașare care, măcar că nu era autentică, era utilă în clipa aceea. Cu timpul, aceste momente devin însă din ce în ce mai rare, pentru că se naște nu o rutină, dar un obicei. Omul se obișnuiește cu orice, până și cu lucruri mult mai grave, darmită cu tracul.

Revenind la acel handicap interior...

■ Dacă o problemă sufletească nerezolvată i-ar recomanda pe unii dintre... concetățenii noștri să devină aspiranți la teatru? Nu cred că e vorba de un handicap, ci de o sensibilitate mai specială, mai mare decât media; și nimic altceva. Dar, pe lângă asta, probabil că respectivii au și semnalele unor abilități strict necesare în lumea spectacolului, pe care cred ei că nu și le pot exercita decât așa, făcând actorie. Nu înseamnă că mulți dintre cei care-și doresc foarte mult să devină actori și nu reușesc nu ajung la un moment dat piloți extraordinari de cursă lungă, sau înotători, sau scrimeri ca Laura Badea, sau arhitecți, sau... Există foarte mulți oameni care sunt actori neîmpliniți și asta n-a făcut un dezastru din viața lor.

Siguranța de sine e condiția esențială în actorie?

■ Foarte sigur de sine poate să fie un bodyguard puțin mai responsabil! Poți să fii sigur pe o mulțime de lucruri care să-ți asigure controlul situației ce depinde de tine. Dar „siguranță de sine“ sună destul de prost, se aseamănă cu suficiența, face parte din familia suficienței și n-am încredere în ea. Cred că un actor, înainte de siguranță de sine, are nevoie să fie într-o alertă continuă, cu toate simțurile în stare de funcționare, cu un intelect treaz și, dacă se poate, cu o conștiință proaspătă, cu o încredere în relația umană, în comunicarea dintre oameni, o încredere nu fanatică, dar autentică, deci care să fie avertizată și asupra eșecurilor pe care încrederea prea mare în comunicarea dintre oameni le poate aduce.

Teatrul e o iluzie a realității?

■ Teatrul corespunde mereu cu realitatea, nu este decât o expresie sintetizată a ei, pentru că, dacă el nu este în mijlocul vieții și nu-și împrumută același ritm energetic și forță, este un teatru mort, respectiv un teatru prost. Teatrul viu este cel ce animă un grup de oameni care întâmplător se numesc spectatori și, într-o formă esențializată, prescurtată și concentrată, le oferă adevărurile pe care ei le simt și le vehiculează zilnic, doar reformulându-le așa ca ele să fie perceptibile mai clar.

Ați făcut mult teatru, dar și mult film. Cum ați receptat diferența dintre cele două arte?

■ De la un anumit punct sunt două meserii foarte diferite sub aspect tehnic, adică la nivelul instrumentarului. Ceea ce caracterizează filmul, din perspectiva actorului, este tehnica prim-planului, iar în teatru prim-planul nu există decât arareori și cu tehnici speciale. Iată o diferență de instrumentar. În esență, însă, e vorba de aceeași meserie, căci nu cred că filmul are alt scop decât teatrul – comunicarea unei emoții –, numai că în teatru actorul este mai responsabil și este autorul direct al emoției pe care o poate produce, pe când în film nu neapărat regizorul, cât domnul sau doamna de la montaj...

Cât vă costă un rol? Sau e o obișnuință trecerea de la un rol la altul?

■ Nu e o obișnuință, slavă Domnului. Nu sunt atât de bătrân. Nici nu-mi doresc să devin o obișnuință.

E un ritual?

Adrian Pinte în **Fool for Love** de Sam Shepard la Teatrul Român-American, în regie proprie

■ Are ceva de ritual; fiecare rol e o inițiere. Nu vorbesc de tot felul de fleacuri pe care trebuie uneori să le facem, deși eu sunt destul de norocos, n-am făcut „fleacuri” decât cu trei rușinoase ocazii. De aceea vreau să vă și corectez: n-am făcut foarte mult film, atâta cât aș fi vrut să fac, dar cu siguranță că fiecare rol a însemnat ceva, pentru că munca la un rol, executarea și împlinirea lui înseamnă și consumarea unei perioade strict definibile din viața unei persoane. Dacă n-am plătit cu altceva, cu timpul vieții mele am plătit; asta e o chestiune de care sunt conștient, sunt responsabil, îmi asum răspunderea și-i simt perfect greutatea.

Ați afirmat de multe ori că ați avut ocazia să plecați definitiv din țară. De ce n-ați făcut-o?

■ Am avut această intenție foarte clară, să plec, dintr-o dezamăgire pe care nu cred că trebuie s-o explic – e foarte ușor de înțeles –, care a funcționat în forme dramatice când eram mai tânăr, și în orice caz până în '89. Nu pentru că mi-aș fi pierdut definitiv încrederea că aș mai putea să găsec un spațiu propice aici pentru cel care sunt, deși nu sunt atât de complicat pe cât par și de pretențios, în nici un caz. Dar vreau să am o modestie conștientă, nu o modestie impusă. Am vrut să părăsesc țara într-un moment în care coșmarul atinsese ridicolul și degradantul la ultimul nivel, în perioada dintre '80 și '89. După aceea am fost cuprins de un entuziasm pe care mulți l-au împărțit. Unii l-au numit prostie, aveau dreptate și ei în felul lor, n-am fost conștient de toate manevrele și de toată farsa sinistră care s-a jucat. Entuziasmul acela a trecut și i-a luat locul o preocupare mai serioasă, care cred că se potrivește mai bine și vârstei mele, de a rămâne și de a face ceea ce pot și sunt chemat să fac, alături de ceilalți oameni din jurul meu, pentru ca această farsă să fie uitată cât mai repede: să ne revenim, să redevenim normali.

Ce se mai aude cu Teatrul Român-American? Dar cu Teatrul Țigănesc pe care intenționați într-un timp să-l construiți?

■ Teatrul Român-American a fost o experiență interesantă măcar pentru că am reușit să demonstrez că actorul român poate juca în orice limbă, că e extrem de talentat din punctul ăsta de vedere, iar grupul meu de prieteni, mica trupă cu care am făcut **Orfeu în Infern** și **Fool for Love** la Teatrul Român-American m-a încântat, m-a bucurat, a demonstrat niște lucruri extraordinare. Experiența însă s-a oprit la un moment dat, atunci când TRA a încetat să mai aibă pretenția de a monta spectacole în limba engleză, lucru pe care nu l-am înțeles și refuz să-l comentez. Iar la ideea cu Teatrul Țigănesc n-am renunțat, cinstit să fiu, nici acum. N-are nici o legătură cu folclorul țigănesc, nu aș fi făcut un teatru în care vedete să fi fost cântăreți la acordeon de tipul Adrian Copilul-Minune sau Nicu Vișelie... Dimpotrivă, proiectul – pe care l-am început, de altfel, la Teatrul „Bulandra”, dar care n-a putut fi aplicat din rațiuni financiare – era o adaptare a piesei **Domnișoara Nastasia**, care să cuprindă ceea ce mi se pare mie remarcabil, frumos și estetic din cultura și proto-cultura neamului țigănesc migrator, deci originar. N-are nici o legătură cu romii de cartier, e adevărat. Vulpașin al nostru ar fi fost țigan, iar imposibilitatea lui de a ajunge iubitul Nastasiei n-ar fi stat în caracterul lui, așa cum este în piesă, iar violența lui ar fi fost o problemă de natură etnică (o româncă și un țigan din același cartier, dintr-un București guvernat de obsesii etnice). Pe de altă parte, aveam ocazia să cântăm o muzică țigănească adevărată, veche, superbă, chiar adunasesem partituri muzicale cu ajutorul unor foarte interesanți artiști de origine gitană din India, Spania, Ungaria, Cehoslovacia (unde e o unitate de țigani nomazi și artiști, foarte interesantă) și din Ardealul nostru, unde sunt țigani nomazi, cum bine știm, niște artiști absolut splendoroși, atâta vreme cât nu sunt pervertiți

la „urbanismul” care distruge nu numai cultura țigănească reală, ci și cultura română.

A rămas o utopie?

■ Deocamdată proiectul n-a putut fi dus la capăt, dar n-am renunțat la idee, vom vedea ce vremuri vor mai veni, câtă încredere, energie și posibilități financiare o să avem ca să îl repunem pe tapet. Eu n-aș vrea să renunț la el.

Vorbiți-mi despre preocupările dumneavoastră extrateatrale: muzică, radio, călătorii, afaceri, cărți publicate...

■ Am o emisiune la radio (cât o s-o mai am), care se numește Café-Teatru, unde sunt doar moderator, o emisiune de discuții despre teatru și despre fenomenul teatral în general și care n-are nici o legătură cu discuțiile de tip critic. Sper! Dacă va deveni o emisiune de critică teatrală, nu mă va mai interesa. Pentru asta sunt ziarele etc. Mi-ar plăcea – îl invidiez sincer, și asta înseamnă că-l admir foarte tare, pe Florin Călinescu –, mi-ar plăcea să fac o emisiune la radio de tipul talk-show-ului său. N-aș avea însă nici talentul, nici zona lui de preocupări; ar fi puțin altfel. Îmi place Radioul, sunt îndrăgostit de el. Am făcut și regie de radio și-am avut chiar bucurii, adică am reușit să lucrez cu actori mari, în postura de regizor, ceea ce este, pe lângă o onoare și o bucurie, ceva extraordinar de profitabil profesional... Cânt ori de câte ori am ocazia. Am bucurii din astea, pe care nici nu știu bine dacă le merit, adică o prietenie spontană cu „mașina de jazz plus” care este Weinberger. Este una dintre întâmplările importante din viața mea: am ajuns, absolut întâmplător, mergând să-l întâlnesc pe prietenul meu Vali Sterian la studio la el, să-l cunosc pe Weinberger, și am început să cântăm împreună. A funcționat, cum spune el, o simpatie de tip tribal, o afinitate electivă fără nici un fel de explicație în viața socială... Așa încât am ajuns să cântăm împreună, ceea ce chiar e mult. Am cântat cu drag pentru o altă minune a teatrului, nu numai a teatrului românesc, care este Radu Gheorghe, întors din America și care acum își pregătește reinstalarea acolo unde merită – adică locul lui în cultura teatrală românească. Cânt de câte ori mă rabdă Vali Sterian împreună cu el, mai rar singur, am făcut o formulă de teatru mai specială în **Orfeu în Infern**, în așa fel încât formația – pe vremea aceea, mai puțin cunoscută – „Sarmalele reci” era un personaj în spectacol și toți actorii cântau. E o preocupare care îmi și face plăcere, mă și interesează.

Sunteți un hipersensibil... Recunoașteți?

■ Nu recunosc. Sunt un om sensibil, dar nu cred că hipersensibil. Cred că (mă felicit pentru asta) nici o exagerare nu-mi place și nu-mi face bine.

Știți că publicul așa vă vede?

■ Probabil că mă vede și așa, numai că informațiile pe care le are publicul despre mine sunt exact cele pe care trebuie să le aibă, adică numai din rolurile jucate până acum. De exemplu, publicul nu-și imaginează că mă poate vedea într-o piesă comică, or eu îmi doresc să joc comedie și cred că aș putea s-o fac mulțumitor, cel puțin. Surprinzător, nu?

Jucați în Ondine, la Național, de vreo trei stagiuni. A fost alegerea dumneavoastră să nu jucați și altceva? Cum s-a întâmplat că n-ați mai fost distribuit în alte spectacole?

■ Relațiile mele cu Teatrul Național au fost în ultimul timp destul de ciudate, dar nu e singurul lucru ciudat care se întâmplă în această perioadă cu teatrul românesc. De pildă, avalanșa schimbărilor de directori, în care eu nu prea cred, adică e o ritmicitate în care n-am încredere. Cred, de exemplu, că Teatrul Național trebuie condus de o personalitate stabilă, una, dacă se poate pe o perioadă mai lungă, dar... vremuri capricioase, tranziție și alte explicații din astea „liniștitoare” au dus la o existență a mea „puțintel” mai periferică în Teatrul Național, ceea

Adrian Pintea în Don Carlos de Friedrich Schiller la TVR (regia: Eugen Todoran)

ce mi-a permis să mă ocup de locul meu în Academia de Teatru și Film, mi-a oferit destul timp liber; și nu sunt deloc nefericit din cauza asta.

□ Considerați că e mai importantă calitatea dumneavoastră de pedagog decât cea de actor?

■ Nu le pot pune în competiție, pentru că sunt lucruri care ar fi bine să existe în același timp. Nu cred că e bine să fii pedagog atâta timp cât nu ești practicant pe scenă, într-un fel sau altul; cred că e important să fii tot timpul pe scenă și să vii la catedră de la repetiții și să pleci de la catedră la spectacol. Cred că e un lucru ideal (care, ca toate lucrurile ideale, nu se poate face în toate cazurile). Pe de altă parte, un noroc al meu care mă însoțește, un „îngerăș” al meu a avut grijă de mine, așa încât m-a trimis să lucrez la teatrul din Craiova. Înseamnă că Dumnezeu nu e chiar atât de supărat pe mine încât să-mi fi luat și „jucăria” de a fi pe scenă. Ceea ce la Teatrul Național din București se întâmplă, cum ați observat, sporadic și sub auspicii străni.

Faptul că un spectacol ca **Hamlet** se joacă la Craiova e explicabil prin faima pe care și-a câștigat-o acest teatru și prin personalitatea lui absolut distinctă în sistemul de relații care trebuie să funcționeze pentru ca teatrul să rămână viu; mă refer la relațiile internaționale. Este o mare onoare că am fost chemat la acest teatru și o iau ca atare, pentru că acolo, înaintea mea, a fost invitat fenomenul care se numește Ștefan Iordache și care a lucrat în regia lui Silviu Purcărete, deci exact în miezul fenomenului teatral, la ora asta, în România. Așa că responsabilitatea e uriașă, onoarea e autentică, Tompa Gábor e un om extrem de serios, prin urmare am toate motivele să fiu foarte fericit din punct de vedere profesional.

□ Mai scrieți poezii?

■ Poezii, în nici un caz. Am făcut pasul de trecere de la poezie la proză cu vârsta, ca orice om normal, și mă pregătesc să trec de la proză, închinând capitolul o dată cu coperta de la cartea mea, la ceea ce cred că e necesar în România la ora asta: să încerc să scriu teatru. Mi-am promis din capul locului să nu-mi doresc niciodată să fiu genial, ci să contribui, dacă se poate, la un lucru de care avem mai multă nevoie decât de geniu, și anume de câteva piese bune.

□ Ați afirmat într-un interviu că preferați oamenii simpli. Cum sunteți dumneavoastră în raport cu „muritorii”?

■ Pentru mine, un „om simplu”, în ceea ce are mai frumos acest cuvânt, este, de exemplu, Andrei Pleșu. O construcție atât de complicată și de delicată și psihic, și intelectual, și spiritual, cum este el, îl face un om simplu, prin felul cum se manifestă și cum există într-o relație umană. „Anonimii”, cei care nu sunt purtătorii unor nume sonore, anonimii cu care îmi face plăcere să am relații au cam aceleași calități pe care le au Andrei Pleșu sau domnul Paleologu: o onestitate fundamentală și o oroare față de falsul care împiedică orice comunicare reală între oameni.

□ Vă simțiți agreat de admiratori, de femei? Se întâmplă?

■ Nu. Sunt norocos, nu mi s-a întâmplat nimic grav din punctul ăsta de vedere... Există limite de bun-simț, care sunt uneori călcate, dar față de atâtea bucurii pe care mi le aduc oamenii care îmi vorbesc frumos, mă felicită, sau pe care îi simt că vin pentru mine la teatru, trebuie să uit cele câteva întâmplări neplăcute și să rămân cu ceea ce e frumos într-adevăr și mă bucură, mă liniștește, îmi dă încredere și mă onorează.

□ Acum, la 42 de ani, pe care i-ați împlinit de curând, puteți afirma că sunteți un privilegiat?

■ Sunt mult mai norocos decât mulți oameni din lume. E un noroc pe care nu-l merit – stau tot timpul și mă gândesc dacă fac întotdeauna ce trebuie cu el – și asta nu este foarte drept. E bine să nu uit ce norocos sunt ori de câte ori sunt înclinat să fiu depresiv, revendicativ, excesiv de orgolios sau de sever cu oamenii din jur și cu ce mi se întâmplă. Dacă voi uita vreodată că sunt norocos, ar fi și urât, și un foarte mare păcat.

□ Care este relația dumneavoastră cu Dumnezeu?

■ Nu sunt bigot, nu sunt habotnic, sunt un om credincios normal. Cred că există Dumnezeu, cred în Dumnezeu. Regele minții și sufletului meu este Iisus Christos, cea care mă iartă și se roagă pentru mine este Fecioara Maria. Sunt catolic.

IOANA FLOREA